

Ekonomiprofessorers genomslag i vetenskap och forskningskommunikation – en kommentar

ANDERS BJÖRKLUND

I denna tidskrift diskuterar Alvesson och Sjöholm (2023) (hädanefter A&S) svenska ekonomiprofessorers genomslag i vetenskap och forskningskommunikation. De presenterar först resultaten från en egen studie av vetenskaplig citeringsfrekvens och deltagande i några populärvetenskapliga sammanhang under åren 2020–22. Som populärvetenskap räknas artiklar på debattsidorna i *Dagens Nyheter*, *Dagens Industri* och *Svenska Dagbladet*, artiklar i *Ekonomisk Debatt* och *Organisation och Samhälle* samt rapporter för SNS och ESO. De tolkar resultaten som att den populärvetenskapliga aktiviteten är problematiskt låg och att universitetens sk tredje uppgift (eller samverkan som blivit en vanligare benämning) sköts dåligt. De avslutar därför artikeln med att diskutera olika förslag som kan öka denna aktivitet. En kortare version av artikeln utan den empiriska studien publicerades på DN-debatt den 28 augusti 2023.

Det är viktiga frågor som A&S tar upp och de passar onekligen bra i Nationalekonomiska Föreningens tidskrift. Diskussionen underlättas också av ett konkret underlag i form av en empirisk kartläggning. Självfallet bör varje akademisk disciplin leverera bra underlag till en bredare publik och detta gäller nog i synnerhet de ekonomiska disciplinerna som är politikhäna till sitt innehåll. Men hur bör effektiv forskningskommunikation se ut i våra ekonomiska ämnen?

Jag menar att det framför allt är breda, och gärna också djupa, översikter om problem och problemområden som ska stå i centrum. Forskning ska

inte rapporteras till den breda allmänheten ”studie för studie” och inte heller ”projekt för projekt”. Det riskerar att ge en plottrig bild av forskningen och kan också leda till förvirring bland journalister som ofta ska föra budskapet vidare till en ännu bredare publik. En äldre kollega beskrev en gång detta på ungefär följande sätt: ”Det är inte flödet av nya forskningsresultat som ska föras ut till allmänheten utan beståndet av ackumulerad kunskap”.

Min bild – och den är högst personlig och inte underbyggd med någon kartläggning – av nationalekonomers populärvetenskapliga verksamhet är att den präglas alldeles för mycket av presentationer ”studie för studie” snarare än av gedigna översikter. Under min aktiva tid sedan mitten av 1970-talet har omfattningen av empiriska studier ökat kraftigt. Typiska artiklar i denna tidskrift – som ju ingår i studien av A&S – har därför alltmer kommit att ha en kort inledning men sedan domineras av en förenklad presentation av den empiriska metoden följt av en kort uppsummering av de egna viktigaste resultaten. Bredare (och djupare) översikter ser man inte så ofta. Mitt intryck är att även senare års rapporter till ESO och SNS – vilka ju också ingår i studien av A&S – domineras av en färsk studie av författaren (eller författarna) medan det överblickande perspektivet kommer mer i skymdan.

En fråga som också aktualiseras av A&S är vilken vikt som bör läggas vid artiklar på de stora tidningarnas debattsidor. Det är nog ingen tvekan om att sådana artiklar i vissa kretsar har en hög status. De når en bred publik och får kanske också genomslag på den efterföljande debatten. På så sätt är det troligt att de även påverkar det politiska beslutsfattandet. Men denna publikationsform har också begränsningar. Det handlar om korta artiklar och kompilerade resonemang platsar inte. Det

INLÄGG

Anders Björklund är verksam vid Institutet för social forskning (SOFI), Stockholms universitet. anders.bjorklund@sofi.su.se

är också ganska klart att provokativa budskap premieras och ofta förstärks det provokativa med tidningarnas rubriksättning. Faktum är att artikeln av A&S på DN-debatt är ett exempel på detta. Rubriken på DN-debatt blev: ”Professorer i ekonomi gör inte skäl för sin lön” trots att formuleringen i texten var mer försiktig.

Såväl bra forskningsöversikter som bra debattartiklar kräver både intresse och talang hos skribenten och dessa egenskaper besitter nog vissa akademiker i större utsträckning än andra. Därför är det naturligt med en viss arbetsfördelning inom en akademisk disciplin. Det mönster som A & S presenterar med sin studie framstår därför för mig som helt naturligt och kanske rentav effektivt, särskilt när studien beskriver publikationer under en så kort tid som tre år.

Slutligen finns skäl att betona en viktig uppgift för akademiskt verksamma ekonomer som rimligen också hör till kategorin samverkan: bidrag till det svenska utredningsväsendet. Till

sådana bör räknas inte bara bidrag till offentliga utredningar utan också medverkan i olika råd och vetenskapliga expertgrupper. Det vore onekligen illa om den forskning som bedrivs och den kompetens som byggs upp i en akademisk disciplin bedöms ha lågt värde i sådana sammanhang. Här är mitt intryck från min egen disciplin (nationalekonomi) att bidragen är både omfattande och viktiga i den meningen att nationalekonomer bidragit till och även lett ”tunga” utredningar. En inte ovanlig kommentar är faktiskt att nationalekonomer är överrepresenterade i sådana sammanhang. Oavsett hur man ska se på detta vore det en bra uppgift för Vetenskapsrådet att kartlägga vilka insatser landets lärosäten bidrar med till det svenska utredningsväsendet i vid mening och därmed illustrera vilken resurs som lärosätena är i detta avseende.

REFERENSER

Alvesson, M och F Sjöholm (2023), ”Ekonomiprofessorers genomslag i vetenskap och forskningskommunikation”, *Ekonomisk Debatt*, årg 51, nr 5, s 64–74.